

музичного мистецтва.

Література

1. Виготський Л.С. Педагогічна психологія. - М.: АСТ: Астрель: Люкс, 2005.
2. Кабалевський Д.Б. Воспитание ума и сердца. Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1984. – 206 с.
3. Короткова Н.А. Современные исследования детской игры / Вопросы психологии, 1985, N 2, с. 163–168;
4. Падалка Г.М. Учитель, музика, діти. - К.: Муз. Україна. - 1982.
5. Кульчицька Л.В. Музичне виховання в початкових класах загальноосвітньої школи. – Івано-Франківськ, 2000. – 89 с.
6. Кабалевський Д. Б. Як розповідати дітям про музику? — К.: Муз. Україна, 1981. — 320 с
7. Коновальчук М. Розвиток творчості молодших школярів / М. Коновальчук : Система літературних завдань. – К.: Шкільний світ, 2010. – 120 с.

С. Химич,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, ст. викладач О.А.Шикирінська

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. В Конституції України життя і здоров'я людини визнане одними з найвищих соціальних цінностей, адже здоров'я нації розглядається як показник цивілізованості держави, що відбиває соціально-економічне становище суспільства: стан продуктивних сил країни, її економічний, оборонний, інтелектуальний, духовний потенціал, ресурс розвитку суспільства. Пропаганда здорового способу життя, виховання свідомого ставлення до здоров'я як найвищої соціальної цінності, збереження й зміцнення фізичного і психічного здоров'я – засадничі принципи державної політики в галузі освіти, які сформульовані у Національній доктрині розвитку освіти, Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір обумовила необхідність переглянути деякі підходи до навчання школярів, проаналізувати фактори, що гальмують підвищення якості та формування життєспроможності особистості.

Аналіз попередніх досліджень. Висвітленню сутності проблем здоров'я та різних аспектів здорового способу життя присвячені дослідження філософів, медиків, соціологів М.Амосова, В.Войтенко, Л.Сущенко та ін.; а також психолого–педагогічні дослідження Ю.Бойчука, М.Гончаренко, Г.Зайцева, В.Оржеховської, та ін. У працях сучасних українських вчених (О.Адєєва, Т.Бойченко, Г.Давидюк, Н.Завидівська, Н.Кравчук, Л.Лаврова, Т.Шаповалова, В.Шахненко та ін. розглядаються загальні питання теорії та практики

збереження здоров'я, виховання здорового способу життя в учнів, формування культури здоров'я в учнів, безпечне застосування комп'ютерної техніки у навчанні, організація здоров'язбережувального освітнього процесу, підготовка майбутніх учителів до забезпечення здорового способу життя учнів.

Метою статті є розгляд аспектів комплексного підходу до здоров'язбереження у вихованні дітей молодшого шкільного віку

Виклад основного матеріалу. В.Сухомлинський писав: «Турбота про здоров'я – це найважливіша праця вихователя. Від життєдіяльності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра у власні сили...» [7, с. 148].

У роботах Ю.Бойчука, С.Волкова, Л.Гаврилюка, Т.Киши, Г.Апанасенка, С.Попової визначаються *фізичне, соматичне, емоційне, духовне, соціальне, психічне та моральне* здоров'я, проте йдеться про умовний поділ здоров'я на види, серед яких, на нашу думку, є основними фізичний і психічний, від яких залежить соціальне й духовне здоров'я. Тому цілком закономірно, що в багатьох державних документах наголошується на необхідності зміцнення фізичного й психічного здоров'я учнів.

Особливостями *фізичного здоров'я* є рівень зростання та розвитку органів і систем організму, основу якого складають морфологічні та функціональні резерви, що забезпечують адаптаційні реакції; *психічного* – стан інтелектуально-емоційної сфери, загального душевного комфорту, який забезпечує адекватну поведінкову реакцію. Складовими психічного здоров'я є інтелектуальне та емоційне здоров'я. *Духовне здоров'я* розглядається як сукупність характеристик духовного світу особистості, особистісна потреба в засвоєнні системи цінностей та якість мотиваційно-ціннісного ставлення до складових духовної спадщини; *соціальне здоров'я* визначається характером взаємин особистості з соціумом, впливає із цінностей та мотивів поведінки індивіда. Умовно можна виділити такі *критерії* кожного виду здоров'я: фізичне – я можу; психічне – я хочу; моральне – я повинен; духовне – я прагну, соціальне – я здатен.

Поняття *«здоров'язбереження»* трактується як процес створення необхідних умов для збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу – учнів та вчителів. Знання, володіння і застосування здоров'язбережувальних засобів є важливою складовою фізіологічної вартості, поліпшення якості життя суб'єктів освітнього середовища [2]. Стосовно дітей молодшого шкільного віку також вживається поняття *«ціннісне ставлення до власного здоров'я»* – усвідомлення ними здоров'я як особистісної цінності, активна спрямованість на пізнання основ здоров'я, самостійне дотримання здорового способу життя [1, с. 36].

Стан здоров'я школярів у сучасній Україні викликає занепокоєння як у лікарів, так і в педагогів, про що свідчать матеріали засобів масової інформації, а також статистичні дані: майже третина першокласників має різноманітні відхилення у стані здоров'я; у 40% учнів спостерігається порушення постави; 50% дітей схильні до частих захворювань; понад 50% школярів мають

незадовільну фізичну підготовленість. Медико-психолого-педагогічна практика свідчить, що велика кількість учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності знаходяться сьогодні у стані хронічної втоми, яка є основою нервово-психічного виснаження. Дослідники вважають, що основними факторами ризику, які впливають на здоров'я дітей, є забруднення довкілля, гіподинамія, травматизм, поширення шкідливих звичок і наркотичної залежності, неправильне харчування, а також шкільні чинники ризику [3, с. 8]. Серед серйозних негативних чинників, що зумовлюють зменшення частки відносно здорових дітей в Україні, слід виокремити хронічне зменшення рухової активності дітей.

Дослідженнями доведено, що педагогічні помилки або неправильні педагогічні технології негативно впливають на дитячу психіку у вигляді дидактогенних чи невротичних порушень. Унаслідок психологічної дезадаптації діагностичне обстеження школярів фіксує низький рівень пізнавальної активності; низький рівень мотивації навчальної діяльності; нестійкість емоційної сфери; високий рівень тривожності; не сформованість навичок спілкування тощо [3, с. 7-9].

Особливої уваги потребує стан здоров'я молодших школярів. Коли дитина тільки переступила поріг школи, їй важко звикати до уроку, режиму роботи, тут потрібна вміла, чуйна і тактовна підтримка вчителя. Тому в своїй педагогічній діяльності вчителі повинні створювати сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання); оптимальну організацію навчального процесу, повноцінний раціонально організований руховий режим. Намагатися зробити все, що належить від вчителя для створення сприятливого мікроклімату: перевірити освітлення, температурний режим, перевірити кімнату, дотримуватись правил гігієни, чистоти в класі, створити затишок. При розсаджуванні дітей за парти користуватися такими критеріями: вади здоров'я (зір, слух, спина), зріст, психологічна сумісність та під час навчального процесу стежити за своєчасною зміною статичної напруги під час письма та читання (фізкультхвилинки, вправи для корекції зору, музичні паузи).

Особливе значення для реалізації програмових вимог має співпраця з сім'єю, мотивація дітей на самоконтроль у щоденному виконанні правил щодо збереження, безпеки життя свого й оточуючих. З цією метою доречним буде проведення класних батьківських зборів щодо формування здоров'язберігаючої компетентності молодших школярів, зокрема на теми «Режим для першокласника», «Телевізор та комп'ютер у житті сім'ї та дитини», «Дитячий травматизм і надання першої допомоги при травмах», «Причини і наслідки дитячої агресії» тощо. Ефективним є також навчання здорового способу не лише на уроках, а і в позаурочний час: «Веселі старты», «В гостях у Нехворійка», «Це повинен кожен знати, щоб аварій уникати», конкурс малюнків «Здоров'я – найголовніше багатство», тематичні практикуми: «Як вчинити у ситуації: тобі запропонували сигарету» тощо.

Висновки. Система навчання не повинна негативно впливати на здоров'я учнів – викликати втому, виснажувати адаптаційні резерви організму, провокувати серед школярів зростання хронічних хвороб. Важливим завданням сучасної освіти є надання учням елементарних уявлень про біологію власного тіла, фізіологічні процеси, які в ньому відбуваються, способи профілактики недуг, збереження свого фізичного та психічного стану в нормі; навичок застосування народних методів оздоровлення; знань про раціональне використання потенційних можливостей свого організму; умінь регуляції власних емоцій; набуття екологічної грамотності, умінь і навичок збереження та зміцнення здоров'я. Комплексний підхід до здоров'язбереження у вихованні дітей молодшого шкільного віку сприяє формуванню духовно, фізично і соціально здорової особистості [4, с. 68].

Література

1. Андрущенко Т.К. Формування здоров'язбережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема / Т.К. Андрущенко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки: Пед. науки. – 2012. – № 7. – С. 123-127.
2. Бойченко Т. Валеологія – мистецтво бути здоровим / Т.Бойченко // Здоров'я та фізична культура. – 2005. – № 2. – С. 1-4.
3. Ващенко О. Як створити школу сприяння здоров'ю. / О.Ващенко, С.Свириденко – К.: Шк. світ, 2008. –112 с.
4. Експериментальне дослідження позитивного ставлення учнів і студентів до здорового способу життя: метод. посіб. / за наук. ред. Городнової Н.М., Панка В.Г. – К.: Ніка- Центр, 2009. – 116 с.
5. Курик М. Здоров'я дитини у нездоровому довкіллі / М. Курик // Дитина має бути здоровою. – Київ: Шкільний світ, 2009. – С. 10-16.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. Режимдоступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
7. Сухомлинский В.А. Избранные педагогические сочинения: в 3-х т. Т. 1 / сост.: О.С. Богданова, В.З. Смаль. – М.: Педагогика, 1979. –560 с.

О. Хохлюк,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник–канд. пед. наук, ст.викладач Т.В. Коваль

ОРГАНІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЗАНЯТТЯХ З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Швидка модернізація суспільства потребує виховання творчої особистості, здатної нестандартно мислити, приймати креативні рішення. Саме тому сьогодні актуалізуються питання пов'язані із розвитком та удосконаленням мистецької освіти ще у дошкільному віці, адже